

THEATER Toneelgroep Amsterdam is nu echt het eerste gezelschap

Bijzonder acteren in regies van Ivo van Hove

ERIC VAN DER VELDEN
AMSTERDAM

Op papier is Toneelgroep Amsterdam al heel lang het eerste gezelschap van ons land. In de praktijk viel dat vies tegen: intern geruzie, teleurstellende bezoekercijfers, artistieke prestaties die voornamelijk binnen de eigen grachtengordel in de smaak vielen.

Onder leiding van Ivo van Hove veranderde dat de laatste vier jaar rigouzeus, in de eerste plaats dankzij zijn eigen regies. Met de jubelend ontvangen marathon *Angels in America* liet hij deze maand voor de zoveelste keer zien dat het wel degelijk mogelijk is: diepgravend repertoire, vernieuwende theatrale vormen en tegelijk aantrekkelijk voor een groot en divers publiek.

De sleutelwoorden van zijn succesregies: temperament en intensiteit. Bij Van Hove spat het gevoel er van af. Wat dat betreft sluit hij aan bij de rockers die in twee van zijn producties veelvuldig uit de speakers knallen: David Bowie (*Angels in America*) en Neil Young (*Opening Night*).

Ook internationaal telt Toneelgroep Amsterdam weer mee. De marathon *Romeinse Tragedies* is uitgenodigd voor de prestigieuze festivals van Avignon en Wenen. Ivo van Hove doet regelmatig gastregies in Duitsland, België en Amerika. Zijn reputatie als 'bad boy avantgardist' is inmiddels zo groot dat de top van acterend New York bij hem auditie komt doen.

„Dat komt,” zegt Van Hove (49), „omdat ik iets breng dat ze daar niet hebben. Al het acteren is daar natuurlijk, psychologisch realistisch. Ik werk anders. Ik maak van een stuk als het ware een röntgenfoto. Vanuit die onderlaag ga ik samen met de acteurs bouwen. Het resultaat is veel

theatraler dan men op Broadway gewend is. Daar komen de recensenten en het publiek nog echt met geslepen messen, terwijl ik hier onderhand behoorlijk mainstream ben.”

Van Hove brengt acteurs tot grote hoogte. Elsie de Brauw kreeg voor haar vertolking in *Opening Night* de Theo d'Or 2006-2008 en dit seizoen mag Hans Kesting de Louis d'Or niet ontgaan voor zijn magistrale vertolking van een oerconservatieve, door aids getroffen, advocaat in *Angels in America*. „Het echte leven,” reageert Van Hove, „zit vol onverwachte wendingen. Je weet vandaag niet waar je morgen staat. Zo probeer ik ook te regisseren. Niets is saaiër dan een acteur die in de eerste scène al het einde van de voorstelling speelt.”

„In feite,” vervolgt hij, „breng ik mezelf en de acteurs voortdurend in de problemen. Na een hoge lat komt een nog hogere lat, en zo verder. Ik hoor vaak: waarom gaje niet freelancen? Dat zal ik nooit doen. Ik vind het leuk om even naar buiten te gaan, maar ik vind het nog leuker om weer thuis te komen. Ik geloof heel erg in ensembles. De dag voor de première van *Angels in America* heb ik het einde van het eerste deel volledig omgegooid. Dat wordt geaccepteerd omdat deze acteurs mij vertrouwen. Buiten Toneelgroep Amsterdam zou het oorlog zijn geweest.”

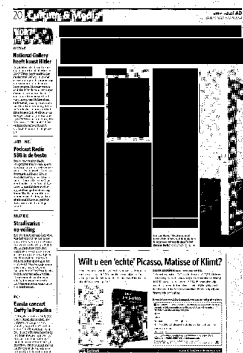
Zijn werktempo grenst aan het ongelooflijke: vier grote regies in twee seizoenen, drie reprises, en ondertussen zag hij ook nog kans om zijn eerste speelfilm te maken, die nog moet uitkomen. „Als onderdeel van de voorbereiding op een regie trek ik me altijd twee weken terug in het buitenland, samen met mijn partner in crime Jan Versweyveld (vaste vormgever en levenspartner van

Van Hove, red.). Mijn dramaturgen weten dat ze dan achter de pc moeten zitten, ik bestook ze met vragen over het stuk, de schrijver, de tijd waarin het zich afspeelt. Als ik begin met regisseren is het concept ingedaald, het hoeft alleen nog maar tot bloei te komen.” Blijft er nog tijd over voor iets anders dan theater? „Theater is mijn leven. Wie ik ben, wat ik denk, kan ik voor een belangrijk deel in het theater kwijt.”

Van Hove heeft nog één grote wens: nog een keer een musical. Bij Joop van den Ende regisseerde hij in 2000 *Rent*, een musical die een jong en hip publiek voor het genre moest winnen.

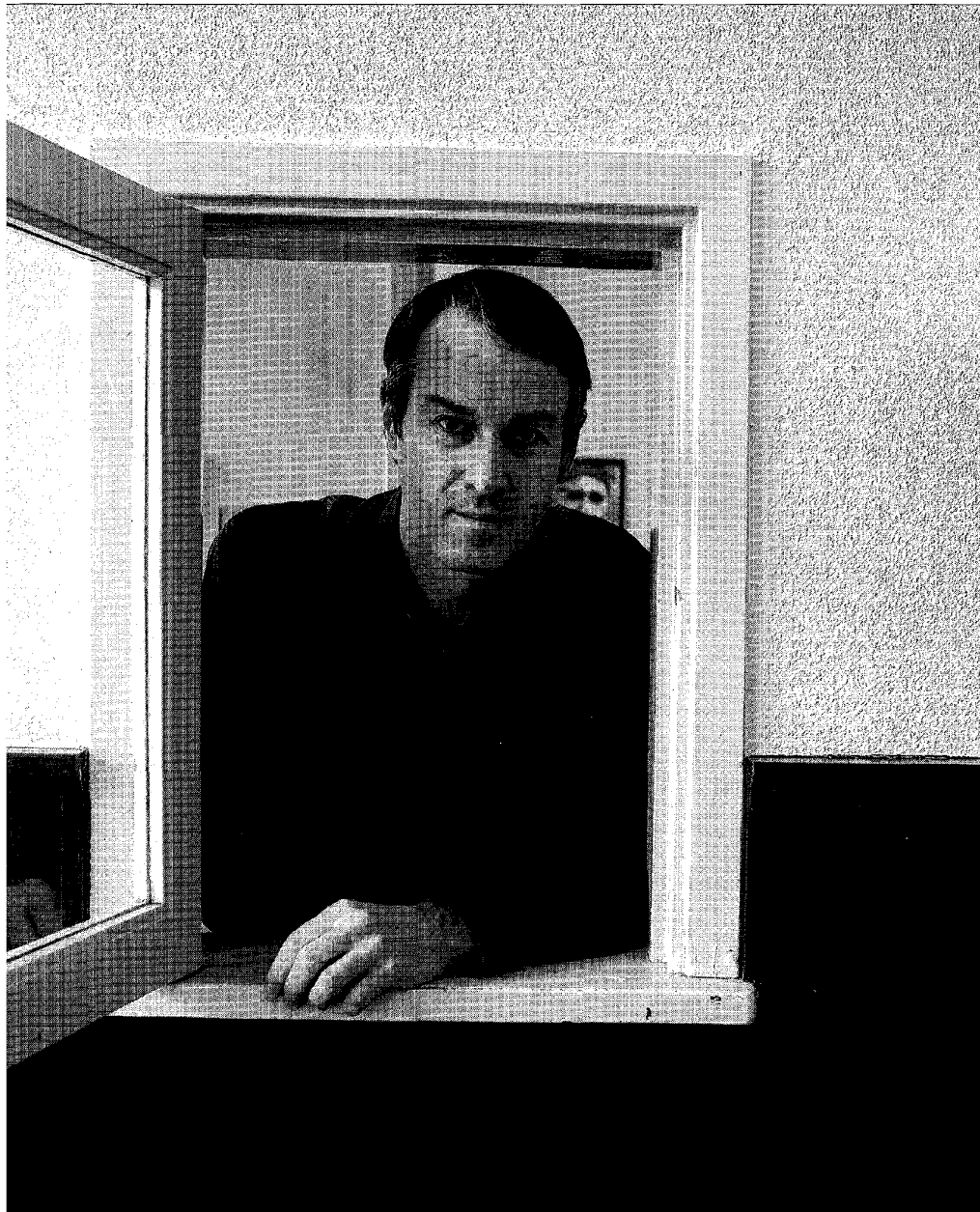
Tot een vervolg kwam het niet. „De repetitieperiode van *Rent* was één van de beste uit mijn leven. Het begon met crisis. De acteurs zeiden letterlijk: 'wij weten van niets, wij zijn dom, jij moet het ons vertellen'. Ik antwoordde: 'jullie zijn helemaal niet dom, jullie weten precies wat je moet doen, begin maar...' Ze kregen steeds meer vertrouwen in het eigen kunnen, zaten uiteindelijk prachtig in hun kracht. Ik kan er nog emotioneel over worden. Musicalmensen zijn fantastisch, ze gaan er zo helemaal voor.”

■ *Angels in America*, tournee t/m 31-5. www.tongeelgroepamsterdam.nl

Paspoort

- **Geboren:** 1958 in het Vlaamse plaatsje Heist op den Berg.
- **Loopbaan:** Begon zijn carrière als toneelregisseur in 1981 met producties van eigen hand. Van 1990 tot 2000 was hij directeur van Het Zuidelijk Toneel. Sinds 2001 directeur van Toneelgroep Amsterdam. Gastregies bij Deutsches Schauspielhaus Hamburg, Staatstheater Stuttgart en New York Theatre Workshop, Vlaams Opera Antwerpen en De Nederlandse Opera. Voor Joop van den Ende Theaterproducties regisseerde hij de musical Rent.
- **Privé:** Relatie met zijn vaste ontwerper Jan Versweyveld.

Ivo van Hove: 'Theater is mijn leven. Wie ik ben, wat ik denk, kan ik voor een belangrijk deel in het theater kwijt.' FOTO MARCO OKHUIZEN